

vetur. Tum ab omnibus, excepto crucifero, genuflexione ante altare facta, thuriferarius thuribulum deponit, et diaconus et subdiaconus accedunt ad planum in cornu epistolæ, quo etiam celebrans descendit. Ibi subdiaconus crucem deponit, et manipulum, accipit (1); diaconus depositis paramentis albis, manipulum, stolam et planetam plicatam, si ea utatur, assumit; similiter celebrans, deposito pluviali, manipulum et casulam induit; omnia violacei coloris (2). Interea missale ponitur super altare in cornu epistolæ, et legile nudum cum alio missali in medio presbyterii.

His dispositis celebrans cum diacono et subdiacono per planum ad altare cum debitis reverentiis accedit, ascendens ad altare, illud in medio osculatur, deinde ad cornu epistolæ accedit, ibique prophetias legit depositis manibus, assistentibus diacono et subdiacono, ut ad introitum missæ, in fine autem non respondentibus *Deo gratias*. Ad orationes post prophetias diaconus et subdiaconus accedunt post celebrantem, et stant, unus post alium, ut infra orationes missæ. Celebrans cantat in tono feriali *Oremus* manus extendendo et jungendo caputque cruci inclinando, et orationes extensis manibus ut in missa, Post *Oremus* diaconus singulis vicibus, præterquam ante ultimam orationem, primus genuflectens cantat *Flectamus genua*, omnibus genuflectentibus, excepto celebrante, qui non genuflectit; et subdiaconus primus surgens respondet *Levate*. Dum celebrans ad cornu epistolæ accedit, ad legendas prophetias, clericus ducente cæremoniaro, ad legile in medio presbyterii accedit, ibique manibus libro vel legili appositis prophetiam cantat; et sic successive aliæ ab aliis cantantur, primum a junioribus, et deinde a senioribus seu dignioribus. Prophetiæ voce intelligibili, sed et expedita, cantandæ sunt, ne celebrans nimis diu expectare teneatur; celebrans tamen, si velit, cum diacono et subdiacono post lectionem cujusque prophetiæ per gradus laterales ad sedes accedere, et per eandem brevioram viam tempestive

(1) Merati p. 4, tit. 10, n. 11.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 28, n. 4.

redire potest. Si clerici ad cantandas prophetias non habeantur; tunc nec etiam a diacono et subdiacono cantandæ videntur; sed sufficit, ut a celebrante alta voce legantur. Clerus sedet infra prophetias, et stat infra orationes. Lectis prophetiis legile amovetur.

63. *Benedictio fontis.*

Rub. *His expletis, Si Ecclesia habuerit fontem baptismalem, Sacerdos benedicturus fontem, accipit pluviale violaceum; et præcedente Cruce cum candelabris, et cereo benedicto accenso, descendit cum Clero et ministris paratis ad fontem: et interim cantatur sequens tractus: Sicut servus etc.*

Fons prius rite mundandus et lavandus, atque limpida aqua replendus est; residua autem aqua benedicta in sacramentum effundenda.

In baptisterio præparanda sunt: 1° legile cum missali, nisi minister librum coram celebrante teneat, 2° mensa cooperta albo mantili ad imponenda sequentia, 3° ampullæ chrismatis et olei catechumenorum, 4° pelvicula cum bombaceo et mica panis ad manus tergendas post attactum sacrorum oleorum, 5° vas ad manus lavandum, et manutergia, 6° vas aliquod decens ad aquam e fonte hauriendam, et duo vasa ad aquam benedictam infundendam, unum cum aspersorio ad populum aspergendum, et alterum implendum pro aspersione domorum.

Oratione post ultimam prophetiam completa, cerei in candelabris super credentiam pro acolythis accenduntur. Celebrans cum diacono et subdiacono in planum ad cornu epistolæ descendit, ubi omnes deponunt manipulum, et celebrans etiam casulam, assumitque pluviale violaceum. Interea aliquis clericus accipit crucem ad cornu epistolæ depositam (subdiaconus enim (1) hic crucem non defert), alius cereum paschalem, et ceroferarii candelabra, et se constituunt in medio presbyterii, facie ad altare conversa, et ordine, quo procedere debent. Antequam procedant, omnes cruci altaris debitam faciunt reverentiam, exceptis deferente

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 28, n. 7, et Merati p. 4, tit. 10, n. 35.

altari reverentia, ad planum in cornu epistolæ se retrahunt, ibique pluviale et planetas plicatas deponunt; deinde celebrans, diaconus et subdiaconus per planum ad altare redeunt, et procumbunt, ut mox dicitur.

Ubi non est fons baptismalis, tunc oratione post ultimam prophetiam finita, celebrans, diaconus et subdiaconus per gradus laterales in planum ad cornu epistolæ descendunt, et deponunt casulam, manipulos (1) et planetas plicatas, retentis stolis. Acolythy interea tres cussinos super secundum gradum altaris deponunt. Deinde celebrans, diaconus et subdiaconus per planum ad altare accedunt, ibique debita facta reverentia, procumbunt, ut feria sexta ante officium; litanias autem recitare non debent (2). Omnes reliqui non procumbunt, sed in suis locis genuflectunt utroque genu. Litanie duplicantur, seu iidem versus, qui a cantoribus cantati sunt, a choro repetuntur. Post s. Joannem Baptistam addendus est s. Joseph, si non apponatur. Si Sedes Apostolica vacet, omittuntur hæc verba *Domnum Apostolicum*, et tantum dicitur: *Ut omnes ecclesiasticos ordines. Ad versum Peccatores, te rogamus*, celebrans et ministri surgunt, et facta altari reverentia discedunt, tecto capite junctisque manibus, unus post alium. Deinde cussini tolluntur, et antependium violaceum amovetur. In fine litanie lente cantantur, ne inter has et missam mora intercedat.

Not. has litanias extra sabbatum sanctum et vigiliam pentecostes in votiva aliqua functione cantari non posse (3).

65. Missa celebratur more solito exceptis sequentibus: non dicitur introitus, sed incensatus celebrans in cornu epistolæ, ibidem dicit *Kyrie eleison*, et deinde ad medium altaris accedit. Ad *Gloria* pulsantur campanæ, uti feria quinta. Epistola cantata, et benedictione subdiacono data, ter cantatur Alleluja, ut in missali. Ad evangelium incensum adhibetur, benedictio petitur, acolythi manibus junctis sine candelabris

(1) Memoriale rit. tit. 6, c. 2, § 3, n. 4.

(2) Cavalieri tom. 4, dec. 347, n. 6.

(3) S. R. C. 3 Mart. 1674, n. 2529-2681; 17 Aug. 1833, n. 4565-4714, 1.

assistunt, et reliqua fiunt more solito. Non dicitur *Credo* neque offertorium. Præfatio, *Communicantes* et *Hanc igitur* sunt propria. Non dicitur *Agnus Dei*, neque pax datur: adeoque post *Pax Domini*, et factam genuflexionem cum celebrante, diaconus accedit ad sinistram celebrantis, et subdiaconus ad ejus dextram. Dicuntur tamen tres consuetæ orationes ante communionem. Non dicitur communio, sed ejus loco cantantur vesperæ.

Officium pro cujusque rectoris arbitrio celebrandum et incipiendum est; cavendum autem sæcularibus et regularibus, ne campanæ in turri pulsentur, nisi postquam campanæ cathedralis vel matricis seu dignioris ecclesiæ pulsari inceperint (1). Campanulæ intra ecclesiam ad *Gloria* quidem pulsari possunt et debent, sed non existentes in campanili seu turri, quæ postea solemniter pulsandæ sunt, dum in cathedrali vel matrice pulsantur, etsi longe post decantatum *Gloria* fieri contingat. Hoc autem alio tempore, ut pro pulsatione ad officium et salutationem angelicam, servari non debet (2).

66. *Vesperæ.* Sumpto s. Sanguine a celebrante, pro vesperis statim cantatur antiphona *Alleluja*. Celebrans sumpta purificatione digitorum, accedit ad cornu epistolæ; ibi diacono et subdiacono stantibus ut ad introitum missæ, omnibus missæ paramentis retentis, recitat antiphonam *Alleluja*, et deinde psalmum *Laudate* alternatim cum ministris; post psalmum antiphonam repetit. Finito cantu, celebrans intonat antiphonam *Vespere autem sabbati*, choro reliquum cantante, dum interim celebrans cum ministris eam submissa voce prosequitur. Deinde dum a choro inchoatur *Magnificat*, celebrans cum diacono et subdiacono ad medium altaris

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 27, n. 23; S. R. C. 20 Jul. 1593, n. 57; 14 Nov. 1615, n. 367-514; 3 Jun. 1617, n. 393-540, etc.; Gavantus p. 4, tit. X, n. 31; Merati ibidem n. 52; Cavalieri tom. 4, c. 21, dec. VIII et IX, in ordine 349 et 351.

(2) S. R. C. 24 Sept. 1638, n. 945-1092; 21 Nov. 1671, n. 2417-2569; 22 Feb. 1687, n. 2981-3130, 3.

accedit, incensum imponit et benedicit, ac altare incensat, ut initio missæ ante introitum. Diaconus incensato celebrante, incensat chorum et subdiaconum, ut alias ad offertorium; deinde se sistit juxta celebrantem ut ad introitum missæ. Celebrans incensatus, se convertit ad librum, recitat canticum *Magnificat* alternatim cum subdiacono stante a dextris ejus, et in fine antiphonam repetit, sed eam intonare non debet. Finiente antiphona post *Magnificat*, ad medium altaris redit ad cantandum *Dominus vobiscum*, missamque more solito absolvendam.

Extra missam vespere dicuntur ut in breviario notatur: et similiter completorium dicitur, ut in breviario distincte præscribitur, in cujus fine adduntur *Divinum auxilium*, *Pater*, *Ave* et *Credo*, ut ibi satis subintelligitur.

Finita missa, pyxis ss. Sacramenti ad tabernaculum solitum defertur.

CÆREMONIÆ SABBATI SANCTI IN MINORIBUS ECCLESIIS.

67. I. Benedictio ignis et granorum incensi. Præparanda sunt eadem, quæ in majoribus ecclesiis, exceptis iis, quæ spectant ad diaconum et subdiaconum. Quatuor clerici (1) seu ministri superpelliceis induti adesse debent. Celebrans induitur amictu, alba, cingulo, stola et pluviali violacei coloris et in defectu pluvialis sola stola violacea super albam. Procedunt ad locum, ubi ignis est benedicendus, 1° clericus manibus junctis, 2° clericus cum cruce, 3° celebrans inter duos clericos. Extra portam crucifer se sistit in limine portæ, renes eidem vertens, facie Crucifixi ad celebrantem versa; et celebrans stans ante mensam collocatam inter se ipsum et crucem, benedicit ignem et grana incensi, ut num. 59 dictum est. Omnia tantum leguntur, nisi habeantur cantores,

(1) S. R. C. 12 Ap. 1755, n. 4103-4255, 2.

qui omnia ut in aliis ecclesiis cantare possunt, ut notatum est num. 49.

II. *Processio ad altare.* Facta benedictione ignis et granorum celebrans pluviali et stola violacei coloris depositis, accipit manipulum, stolam more diaconorum et dalmaticam albi coloris; et in defectu dalmaticæ solum manipulum et stolam diaconalem (1). Deinde incenso cum benedictione imposito procedunt ad altare: 1° clericus cum granis incensi a dextris, etthuriferarius a sinistris, 2° clericus cum cruce, 3° celebrans cum arundine, et reliquus clericus cum candela accensa a sinistris. Celebrans eadem facit, quæ alias a diacono faciendæ sunt. Qualibet vice dum accenditur candela arundinis, dicit *Lumen Christi*, et clerici respondent *Deo gratias*; secunda autem et tertia vice vocem et arundinem altius elevat.

III. *Benedictio cerei paschalis.* Tertia candela ante gradus altaris accensa, et responso *Deo gratias*, celebrans dat arundinem clerico, et ab eodem accipit missale, quod tenens in manibus, genuflexus in infimo gradu altaris. omisso *Munda cor*, recitat: *Jube Domine benedicere. Dominus sit in corde meo, et in labiis meis, ut digne et competenter annuntiem suum paschale præconium. Amen.* Deinde surgit, et facta ab omnibus coram altari genuflexione, ad legile in plano ad cornu evangelii paratum accedunt: 1°thuriferarius habens a dextris clericum cum granis incensi, 2° crucifer habens a sinistris clericum cum arundine, et 3° celebrans cum missali. Ibi se omnes disponunt in linea recta; crucifer se sistit a dextris celebrantis, etthuriferarius a dextris cruciferi; clericus autem cum arundine a sinistris celebrantis, et clericus cum granis incensi a sinistris arundinis. Antequam celebrans incipiat, missale incensat, et deinde clara et hilari voce incipit *Exultet*, beneque observat notata in missali, de quibus num. 61 dictum est.

IV. Finito præconio, celebrans librum claudit, crux ad cornu epistolæ deponitur, et arundo in sua basi collocatur.

(1) Romsée tom. 3 de sabb. sancto § 1, n. IV.

cereum paschalem, crucifero et ceroferariis. Procedunt ad fontem : 1° deferens cereum paschalem, 2° crucifer medius inter ceroferarios, 3° clerici bini, 4° celebrans tecto capite et junctis manibus, medius inter diaconum et subdiaconum, pluviale elevantes, et aperto capite incedentes. Infra processionem cantatur *Sicut cervus* etc.

Cum pervenerint ad baptisterium, crucifer medius inter ceroferarios se sistit prope fontem seu ante cancellos, cum facie et Crucifixi imagine versus celebrantem; clerus hinc inde in duos choros, vel per gyrum pro loci capacitate; celebrans autem cum diacono et subdiacono transiens per medium, se sistit ante ingressum fontis facie ad crucem conversa, et detecto capite ac junctis manibus legit sine cantu, vel cantat in tono feriali orationem ex missali, libro posito super legile vel aliquo ministro eum sustinente. Recitata hac oratione, celebrans cum diacono et subdiacono baptisterium ingreditur, præcedentibus acolytho cum cereo paschali et crucifero cum ceroferariis, si loci capacitas sinat. In baptisterio celebrans medius inter diaconum et subdiaconum, se sistit facie ad orientem conversa, si nihil impediatur, et crucifer cum ceroferariis e regione celebrantis, facie et crucifixi imagine ad eundem conversis. Celebrans junctis manibus cantat *Dominus vobiscum*, *Oremus*, orationem (1) et præfationem (2). Omnia in missali notata exacte servare debet. Dum effundit aquam versus quatuor mundi partes id facit : 1° versus orientem, 2° versus occidentem, 3° versus aquilonem, et 4° versus

1

austrum, hoc modo : 3 4 (3) : effusio tantum modica esse

2

debet. Dum aliquid peragit, diaconus et subdiaconus pluviale elevant. Cereus de aqua extractus abstergendus est. Præfatione finita, antequam sacra olea infundantur, aliquis acolythus aquam e fonte haurit, et in vas pro aspersione populi

(1) Omittitur *Ejusdem* in conclusione juxta missale 1861.

(2) S. R. C. 25 Sept. 1706, n. 3605-3754, 11; missale 1861.

(3) Memoriale rit. pro min. eccl. tit. VI, c. 2, § 4, n. 4.

effundit : tum celebrans, aspersione de manu diaconi accepto, intinctoque in aqua fontis, aspergit se et circumstantes : deinde reddito aspersione, alius sacerdos superpelliceo et stola violacea indutus, comitante acolytho cum vase aquæ benedictæ, reliquos de clero et populum per ecclesiam aspergit. Interim in alio vase aqua de fonte accipitur, ad aspergendum in domibus aliisque locis. His peractis celebrans infundit et permiscet sacra olea in fonte, ut in missali præscribitur : postea tergit manum cum bombacio et mica panis, manusque lavat. Ablutio in sacrarium effunditur (1).

64. Litanie.

Rub. *Deinde revertentibus Sacerdote et ministris ad Altare, cantantur Litanie a duobus Cantoribus, et Chorus idem simul repetit, ut dicitur infra.*

Ubi vero non est fons baptismalis, finita ultima Prophetia cum sua Oratione, Celebrans casulam deponit, et cum ministris ante Altare procumbit : et aliis omnibus genuflexis, cantantur Litanie in medio Chori a duobus Cantoribus. utroque Choro idem simul respondente. Cum autem perventum fuerit ad v. Peccatores, te rogamus, Sacerdos et ministri surgunt, et accedentes ad sacristiam, induuntur paramentis albi coloris pro Missa solemniter celebranda : et interim accenduntur luminaria in Altari. In fine Litaniarum cantantur solemniter Kyrie eleison, et repetuntur, ut in Missa moris est.

Completa benedictione fontis, et collato baptismo, si opus sit, ad altare eodem revertuntur ordine, quo venerunt. Litanie sunt incipiendæ, dum a fonte discedunt, et proseguendæ, dum ad altare procedunt (2). Cum ad altare pervenerint, ceroferarii candelabra deponunt, cereus paschalis in proprio candelabro ad cornu evangelii figitur, crux ad cornu epistolæ deponitur, et celebrans, diaconus ac subdiaconus, facta prius

(1) Significationes cæremoniarum benedictionis fontis vide apud Gavantum p. 4, tit. 10, n. 22-28, et Quarti de benedictionibus tit. 2, sect. 7, prælud. 2, n. 128.

(2) S. R. C. 7 Sept. 1861, n. 5315, 11.